

Sideløbende med at de etablerede elselskaber har gennemført en omstilling til en mere miljøvenlig elproduktion, er der i de senere år kommet mange nye, uafhængige producenter i form af decentrale og industrielle kraftvarmeproducenter, private vindmølleejere m.v. Produktionen herfra udgør i dag en voksende del af den samlede produktionskapacitet.

I løbet af 1990'erne har miljømålsætningerne fået en stadig mere central placering i energipolitikken, samtidig med at elsektoren har forberedt sig på konkurrence og øget internationalisering. Liberalisering af elmarkederne er i stigende grad blevet styrende for mange elselskaber. Disse selskaber har derfor haft problemer med at påtage sig offentlige forpligtelser, med mindre der er klar lovmæssig regulering på området.

Siden 1992 er der gennemført 11 ændringer af elforsyningsloven. De mange ændringer af elforsyningsloven i de senere år er i vid udstrækning et symptom på de stigende reguleringsmæssige konflikter mellem energipolitiske målsætninger og selskabsøkonomiske interesser. Disse konflikter skaber usikkerhed om opgavefordelingen og påvirker mulighederne for at realisere de energipolitiske målsætninger.

Med lov nr. 486 af 12. juni 1996 om ændring af lov om elforsyning (Adgang til elforsyningsnettet m.v.) (L 486) blev det første skridt i retning af at tilpasse lovgivningen til et mere konkurrencepræget energimarked taget. Europa-Kommissionen godkendte loven efter reglerne om statsstøtte i december 1997, hvorefter loven trådte i kraft 1. januar 1998.

Hovedelementerne i loven er en delvis åbning af elmarkedet, bestemmelser om elforsyningsens offentlige forpligtelser samt regler vedrørende systemansvar. Loven indeholder bestemmelser om bl.a. prioritering af kraftvarme og vedvarende energi, der har til formål at sikre en rimelig balance mellem konkurrencehensyn og beskyttelse af miljøet og forbrugerne. Et væsentligt element i loven er, at alle forbrugere – uanset om de har fri adgang til at vælge leverandør eller ej – har pligt til at aftage elektricitet fra de prioriterede anlæg.

Med L 486 opfylder Danmark allerede centrale dele af eldirektivet, som trådte i kraft den 19. februar 1997 med frist for gennemførelse i medlemslandene to år senere. Pr. 1. januar 1998 blev der således givet markedsadgang for elforbrugere med et årligt forbrug over 100 GWh pr. forbrugssted og eldistributionsvirksomheder med en årlig afsætning over 100 GWh. Dette svarer til, at ca. 90% af det danske marked blev åbnet for konkurrence. Kravene i henhold til eldirektivet

er, at 25% af markedet åbnes for konkurrence i 1999 stigende til 28% i 2000 og 30% i 2003. For fuldt ud at opfylde bestemmelserne om markedsadgang er der i februar 1999 ved en ændring af bekendtgørelsen om adgang til elforsyningsnettet m.v. endvidere givet netadgang for alle producenter til afsætning af deres produktion, ligesom egenproducenter har fået netadgang med henblik på at forsyne datterselskaber og egne faciliteter.

Elsam og Elkraft blev ved lovens ikrafttræden anset som systemansvarlige virksomheder henholdsvis vest og øst for Storebælt indtil deres bevillinger udløb i 1998. Ved en ændring af elforsyningsloven i 1998 (lov nr. 89 af 10. februar 1998) blev alle eksisterende bevillinger, som var udstedt i 1978 og 1979 med udløb 20 år senere forlænget til den 31. december 1999. Hermed blev også bevillingen til Elsam og Elkraft som systemansvarlige virksomheder forlænget til den 31. december 1999.

I 1997 vedtog man i det jysk-fynske område en selskabsmæssig opdeling af Elsam. Den selskabsmæssige opdeling skete blandt andet som led i gennemførelsen af L 486. Elsams netaktiviteter blev udskilt i en selvstændig virksomhed I/S Eltra, som ejer 400 kV-nettet og som pr. 1. januar 1998 blev systemansvarlig virksomhed for Jylland og Fyn. Interessenterne er distributionselskaberne, der samtidig via deres ejerskab af produktionsvirksomhederne er medejere af Elsam. På Sjælland oprettedes pr. 1. januar 1998 en særlig enhed hos Elkraft, Elkraft System, til varetagelse af systemansvaret.

Udover I/S Eltra er der i Jylland og Fyn etableret en række øvrige netvirksomheder – typisk i form af interessentskaber – hvor driften af de overordnede net er udskilt fra de eksisterende produktionsvirksomheder. Samtidig har flere produktionsvirksomheder ladet sig omdanne til aktieselskaber eller anden selskabsform med begrænset ansvar.

I Østdanmark – som er kendetegnet ved færre og større selskaber – er strukturen under overvejelse. Københavns Belysningsvæsen er en integreret forsynings- og produktionsvirksomhed, som ejes og drives af Københavns Kommune. Københavns Kommune er medejer af Elkraft. Elkraft ejes i øvrigt af Sjællandske Kraftværker, som er ejet af en række distributionselskaber, herunder NESA. NESA er et aktieselskab med dominerende kommunalt ejerskab.

Som led i tilpasningen til et mere konkurrencepræget elmarked har elselskaberne slækket på de hidtidige vedtægtsmæssige bindinger, således at en række distributionselskaber ikke længere har pligt til at af-